

Тренувальні збори з лінгвістики.

Особиста олімпіада

17 липня 2023 р.

Розв'язки задач

1. Палі

Важкими (В) є будь-які склади з довгими голосними та закриті склади (такі, що закінчуються на приголосний) з короткими голосними. Решта складів — легкі (Л).

Якщо розбити кожен рядок твору на дві частини, друга з яких складатиметься з 5 останніх складів, а перша — з решти, справджуватимуться такі закономірності:

- друга частина кожного рядка має вигляд ВЛВЛВ або ВЛВЛЛ;
- якщо важкий склад уважати «рівним» двом легким, то загальна кількість складів у першій частині непарних рядків дорівнюватиме 6 легким складам, а у першій частині парних рядків — 8 легким складам.

Відповіді (в порядку заповнення): **udabindu, padume, maññati, na, no.**

2. Тотонакська мова

Класифікуймо частину приголосних звуків таким чином:

Група А		
I	II	III
s	š	ʎ
ts	tš	tʎ

Група Б	
I	II
k	q

Зміна принаймні однієї приголосної слова на іншу з більшим номером у межах тієї самої групи має наслідком збільшення тьмяності кольору або посилення властивості, яку позначає слово.

Кольори та форми мають загальний вигляд C(C)VCV(C)CV, де через C позначено приголосні, через V — голосні, а в дужках записано звуки, яких у слові може й не бути. При цьому:

— У кольорах:

- перша приголосна належить до групи А;
- остання приголосна належить до групи Б;
- приголосна середнього складу збігається або з першою, або з останньою;
- голосні двох останніх складів збігаються;
- усі голосні або водночас передні (e, i), або задні (o, u), або середні (a).

— У формах:

- приголосна середнього складу збігається з останньою приголосною слова;
- збігаються також усі голосні.

Звукові властивості позначаються подвоєним словом. Запахи ж та смаки не мають загальної характерної форми слова.

Відповіді до завдання 1:

1	tsutsoqo
2	tšiitš
3	qapa qapa
4	haqʎ

5	tšiits
6	tʎitʎeqe
7	ʎkayiwʎa
8	tšikʎ tšikʎ

9	ʎtululu
10	ʎkunku
11	kapa kapa
12	tiš tiš

Завдання 2: škayiwʎa («зелене») та ʎkayiwʎa («світло-зелене») — ці слова не задовольняють одразу кілька правил, властивих ідеофонам, що позначають кольори.

Завдання 3: skuuta — ледь кислий чи гіркий; šquuta — дуже кислий чи гіркий; tšutšoqo — червонуватий чи рожевий.

Завдання 4: pamama — форма чи текстура; šmoqoqo — колір; seqsi — смак чи запах.

Завдання 5: saqaqa — колір; squuq — смак чи запах; tsatata — форма чи текстура.

3. Кооре

Словник:

Дієслова	
bee	бачити
ham	іти
muu	їсти
sii	слухати
ushi	пити
woom	купувати
yoo	приходити

Іменники	
atsho	м'ясо
dana	пиво
doro	вівця
gadhesa	ринок
garma	лев
kana	собака
waatse	вода
wonto	Бог

Прислівники	
hatte	зараз
olo	раніше

Складові речення у відповідному порядку:

- обставина часу (прислівник — якщо є);
- підмет, виражений іменником (якщо є), із суфіксом **-i**;
- додаток (якщо є);
- присудок із кінцівкою **-ko**, між якими додається суфікс виду:

	Основа присудка на -m	Основа присудка не на -m
доконаний	(m→n)-di-	-di-
недоконаний простий	(m→n)-giya-	-ya-
недоконаний регулярний	-a-	-tta-

- показник особи і числа підмета:

	I особа	II особа	III особа
однина	ta	ne	e
множина		hi	u

- насамкінець — показник часу із можливим дублюванням присудка залежно від його виду (домовимося вважати, що речення доконаного виду без вставного «було» мають теперішній час — на протипагу тим, що це слово містять):

	доконаний та недоконаний простий	недоконаний регулярний
теперішній	yese	<i>присудок + -ne</i>
минулий	yetsha	<i>присудок на -m + (m→n)-gitsha присудок не на -m + -tsha</i>

Відповіді до завдання 1:

11	Wonto siidiko ta yese.	Я послухав Бога.
12	Waatse beeyako e yetsha.	Він бачив воду.
13	Garmai dana ushiyako e yetsha.	Лев пив пиво.
14	Doro beediko hi yetsha.	Ви, було, побачили вівцю.

Відповіді до завдання 2:

15	Ти раніше, було, купив вівцю.	Olo doro woondiko ne yetsha.
16	Собака, буває, приходять.	Kanai yoottako e yoone.
17	Вони, бувало, їли м'ясо.	Atsho muuttako u muutsha.
18	Ви зараз слухаєте лева.	Hatte garma siiyako hi yese.

4. Куануа

Складові речення у відповідному порядку:

— підмет-займенник:

	однина	двоїна	троїна	множина
I особа, включна	iau		datal	da(t)
I особа, виключна		amir	amital	ave(t)
II особа		amur	amutal	ava(t)
III особа	i	dir		dia(t)

(**t** у формах множини з'являється перед подальшою голосною);

— показник часу: **tar** для минулого часу, **ina** для I особи однини майбутнього часу, **na** для III особи однини майбутнього часу, **a** для решти форм мабутнього часу;

— присудок;

— якщо є, прийменник та додаток, де прийменником може виступати **maro** «із», нульова морфема як «до», а також **ra** для непросторових додатків.

Сполучнику «і» відповідає **ma**.

Порядок слів в іменній групі: *власник — власність або означуване — означення.*

Власник від відповідного прийменника утворюється таким чином: якщо прийменник починається із приголосної, до нього додається префікс **ka-**; інакше додається префікс **k-**, а комбінація із другого і третього звуків слова подвоюється.

Відповіді до завдання 1:

16 Amir a tata kada tinata.	Ми (без тебе) удвох поговоримо нашою (з тобою) мовою.
17 kaveve buai ma kadir mani	ваш горіх та гроші їх двох
18 Avat a kul ra boroi tabu.	Ви купите священну свиню.
19 Amutal tar vana maro Kokopo.	Ви утрюх поїхали з Кокопо.

Відповіді до завдання 2:

20 Ми (без тебе) посміялися.	Ave tar nongon.
21 Вони удвох купили дуже велику ділянку.	Dir tar kul ra pia ngalangala.
22 ніж нас (без тебе) трюх і ваша сокира	kamimital banam ma kavava pem
23 Він приїде в Рабаул.	I na pot Rabaul.

5. Джарон

Дієслівні корені (щодо ролі класів див. нижче):

Корінь	Клас	Переклад
bjam	II	летіти
cha	II	могти
ki	II	купувати
lwaw	II	копати
mə	I	бути відсутнім
msam	I	чути
ɲakru	I	плакати
ndo	I	мати
nəmcere	II	дивитися
pew	I	робити
po	II	приходити
potu	II	відкривати
rafət	II	тягти
rjap	I	стояти
rme	I	спати
sataktak	I	класти нагору
t^hel	II	іти
tso	II	мати час
təsət^ham	<i>невідомо</i>	забирати

Тональні моделі:

Модель 0	—	́-́	́-́-̀	́-́-̀-̀	́-́-̀-̀-̀
Модель 1	̀	́-̀	̀-́-̀	̀-́-́-̀	
Модель 2	̀	̀-̀	̀-́-̀	̀-́-́-̀	

Тональна модель застосовується до всього слова у такий спосіб:

- для слів зі значеннями типу «кажуть, ...» працює модель 0;
- у теперішньому часі та наказовому способі для коренів класу I працює модель 1, а для коренів класу II — модель 2;
- у минулому часі (зокрема, і зі словом «було») для коренів класу I працює модель 2, а для коренів класу II — модель 1.

Показники напрямку:

Показник	Напря́м
jə	без напрямку
ko	на схід
na	униз
rə	униз за течією
to	вгору

Склад слова без урахування тонів:

- **a-** для умовних речень («якщо»);
- **-mə-** для заперечних речень;
- показник напрямку:
  - для слів теперішнього часу відсутній,
  - для слів зі значенням типу «кажуть» — перший приголосний відповідного напрямку з таблиці вище із голосними **-aa-** після нього,
  - для решти випадків — показник із таблиці;
- **-ɲenə-** для речень зі значеннями «мав (*щось робити*)»;
- корінь дієслова;
- для словоформ, що передбачають підмет: **-ɲ-** для підмета I особи однини, **-n-** для II особи однини, **-ɲ-** для II особи множини;
- **-s** для речень зі словом «було».

Відповіді до завдання 1:

№	Слово	Значення
25	[àtóç ^h âŋ]	якщо я (вгору) можу
26	[nábjàm]	він (униз) летів
27	[ràfət]	він тягне
28	[tááŋàkrù]	кажуть, він (угору) плакав
29	[tòlwàw]	він (угору) копав
30	[tòndòs]	він (угору), було, мав
31	[tònámçérêɲ]	ви (вгору) дивіться!
32	[tòŋákrù]	(вгору) плакати!
33	[tòrjáp]	він (угору) стояв

Відповіді до завдання 2:

№	Значення	Слово
34	(угору) копати!	[tòlwàw]
35	якщо він (угору) копає	[àtólwàw]
36	якщо він (униз) має	[ànándò]
37	кажуть, він (на схід) робив	[káápèw]
38	він (на схід) летів	[kóbjàm]
39	він кладе нагору	[sàtáktàk]
40	я (вгору) плакав	[tòŋákrûɲ]